

Odejmutí věci soudci

K odejmutí věci rozhodujícímu soudci podle § 262 trestního řádu lze přistoupit pouze v případě vysoké míry pravděpodobnosti, že soudce nebude schopen ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud aprobovat. Pokud k odejmutí dojde z důvodu prosazení vlastního hodnocení provedených důkazů a z něho plynoucích závěrů o skutkových zjištěních, jedná se o porušení práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny základní práv a svobod).

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 210/25 ze dne 9.10.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele A. A. (jedná se o pseudonym), zastoupeného Mgr. O.D., advokátem, sídlem P., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. října 2024 č. j. 13 To 274/2024-558, za účasti Krajského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Krajského státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 31. října 2024 č. j. 13 To 274/2024-558 byla porušena základní práva stěžovatele zaručená čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. října 2024 č. j. 13 To 274/2024-558 se ruší.

Z odůvodnění

I. Úvodní poznámky

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, stěžovatel napadl v záhlaví uvedené rozhodnutí Krajského soudu v Praze (dále jen "krajský soud"), jímž byl zrušen zprošťující rozsudek Okresního soudu Praha-západ (dále jen "okresní soud") a věc byla přikázána k projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu. Stěžovatel namítá porušení svých základních práv podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Usnesením ze dne 19. 2. 2025 sp. zn. III. ÚS 210/25 Ústavní soud odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí do vykonatelnosti rozhodnutí o ústavní stížnosti. Dospěl totiž k závěru, že jsou naplněny podmínky podle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, tedy že odložení vykonatelnosti napadených rozhodnutí není v rozporu s důležitým veřejným zájmem a jeho výkon by znamenal pro stěžovatele nepoměrně větší újmu, než jaká může při odložení vykonatelnosti vzniknout jiným osobám.

II. Vymezení věci a dosavadní průběh řízení

3. Z ústavní stížnosti, jejích příloh a vyžádaného soudního spisu se podává, že proti stěžovateli je vedeno trestní řízení pro zločin - zčásti dokonaný, zčásti ve stadiu pokusu - pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, přečin svádění k pohlavnímu životu podle § 202 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku a přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d) trestního zákoníku. Těchto trestných činů se měl dopustit na nezletilé dceři své partnerky, na kterou měl dohlížet.

4. O tom, zda lze stěžovatele shledat vinným ze spáchání shora uvedených trestných činů, bylo před trestními soudy rozhodováno ve třech kolech řízení. Tato procesní situace vyústila až ve zrušení

posledního rozsudku okresního soudu krajským soudem, odnětí věci původnímu senátu a její příkázání k projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu (v podrobnostech viz níže, bod 9).

5. V prvním kole řízení okresní soud rozsudkem ze dne 26. 9. 2023 č. j. 14 T 10/2023-431 shledal stěžovatele vinným. Krajský soud usnesením ze dne 13. 2. 2024 č. j. 13 To 23/2024-461 tento rozsudek zrušil v celém rozsahu a věc vrátil okresnímu soudu. Krajský soud sice věc projednal a rozhodl ve veřejném zasedání, avšak neprováděl žádné dokazování. Navzdory tomu shledal, že provedené důkazy nebyly řádně a dostatečně pečlivě hodnoceny. Okresnímu soudu vytkl, že se měl více zabývat tím, z čeho pochází genetický materiál stěžovatele nalezený na oblečení poškozené a jak se na něj mohl dostat, a to zejm. s ohledem na to, že na oblečení poškozené byl zjištěn také genetický materiál shodný s DNA jiného muže. Okresnímu soudu uložil doplněním výslechů svědků a zpracovatelem odborného vyjádření objasnit, zda se oblečení poškozené mohlo dostat do kontaktu s oblečením stěžovatele jiným způsobem než v důsledku trestné činnosti a jestli je možný jeho přenos pouhým otěrem.

6. V druhém kole řízení okresní soud rozsudkem ze dne 23. 4. 2024 č. j. 14 T 10/2023-496 stěžovatele zprostil obžaloby. Podle soudu nebylo vůbec prokázáno, že k namítanému skutku došlo. Z doplňujících důkazů vyplynulo, že DNA stěžovatele se mohla dostat na oblečení poškozené i jiným způsobem než v důsledku trestné činnosti stěžovatele, např. při praní nebo při zajišťování důkazního materiálu, kdy policie nezajistila spodní prádlo poškozené sama, ale instruovala její matku, aby nevyprané oblečení sesypala do jednoho pytle a tímto způsobem ho předala policii. Nalezené genetické stopy navíc nepředstavovaly individuální identifikaci stěžovatele, nýbrž pouze druhovou shodu. Soud připomněl i některé okolnosti snižující věrohodnost výpovědi poškozené. Dle okresního soudu tak nebylo postaveno najisto, k čemu skutečně mezi stěžovatelem a poškozenou došlo, a je namístě postupovat v souladu se zásadou in dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obviněného).

7. Krajský soud věc projednal na neveřejném zasedání. Usnesením ze dne 9. 7. 2024 č. j. 13 To 170/2024-514 rozsudek okresního soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud opět neprováděl žádné dokazování, avšak dospěl k závěru, že okresní soud hodnotil provedené důkazy vadným způsobem. Vytkl mu, že se nezabýval možností přenosu DNA stěžovatele na spodní prádlo ze slin, jelikož mezi ním a poškozenou mělo dojít k orálnímu pohlavnímu styku, nýbrž pouze možností přenosu genetického materiálu ze spermatu. Podle odvolacího soudu se okresní soud nezabýval ani tím, jak mělo být po tvrzeném styku nakládáno se spodním prádlem poškozené, a své závěry stavěl na nepodložených spekulacích o tom, že k přenosu nevysokého množství DNA stěžovatele na oblečení poškozené mohlo dojít i při běžné manipulaci s nevypraným prádlem v rodině.

8. Ve třetím kole řízení okresní soud rozsudkem ze dne 1. 10. 2024 č. j. 14 T 10/2023-540 stěžovatele opět zprostil obžaloby. Jelikož mu odvolací soud neuložil, aby dokazování jakkoliv doplnil, vycházel z dříve provedených důkazů. Obsáhle zrekapituloval jejich obsah (vč. výpovědí svědků, znaleckých posudků a výslechů znalců a listinných důkazů) a konstatoval, že v kontextu provedených důkazů se jako věrohodnější jeví výpověď stěžovatele, jelikož je (alespoň zčásti) potvrzena i dalšími důkazy. Naopak u poškozené dospěl k závěru, že její výpověď se jeví jako méně věrohodná. Ač podle znaleckého posudku je obecná věrohodnost poškozené pouze mírně snižená, nelze přehlédnout, že u ní byla zjištěna předčasná sexualizace, stylizace a sklony k manipulativnímu chování. Rovněž její první výpověď v přípravném řízení byla pouze velmi obecná a bez podstatných detailů; ty začala uvádět až později. Navíc bylo prokázáno, že poškozená si podobné nepravdy v minulosti již vymyslela. Jde-li o stopy mužské DNA na spodním prádle poškozené, soud poznamenal, že šlo o stopové množství (řádově 50 až 100 buněk mužské DNA ve vzorku, kdežto DNA poškozené byla ve vzorku zjištěna v řádu milionů buněk). Stěr byl navíc proveden pouze z vnitřní strany kalhotek poškozené, přičemž jiné části kalhotek ani jiné kusy oblečení poškozené zkoumány nebyly. S ohledem na nalezené množství DNA, na to, že stěžovatel s ní žil v jedné domácnosti, i na to, jakým

způsobem bylo nakládáno s předmětným spodním prádlem poškozené (bylo zajištěno až po přibližně dvou dnech, kdy jej matka poškozené předala policii v plastovém pytli společně s dalším oblečením), nelze podle okresního soudu spolehlivě určit, jakým způsobem se DNA stěžovatele dostala na oblečení poškozené. Dospěl proto k závěru, že je nutno postupovat v souladu se zásadou *in dubio pro reo*.

9. Krajský soud napadeným usnesením zrušil rozsudek okresního soudu a věc mu vrátil k novému projednání (výrok I), a nařídil, aby byla věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu (výrok II). Usnesení bylo opět přijato v neveřejném zasedání, přičemž krajský soud ani v tomto případě neprováděl dokazování (tj. nezopakoval důkazy provedené před okresním soudem a ani je nedoplnil o důkazy nové). Konstatoval však, že hodnocení důkazů ze strany okresního soudu ani tentokrát nelze považovat za věrohodné, důvodné, logické a věcně správné. Závěr o tom, že přesvědčivěji působí výpověď stěžovatele než poškozené, je podle krajského soudu krajně nepřesvědčivý, neboť okresní soud pomíjí pochybnosti a "divná tušení" matky poškozené. Okresní soud rovněž staví své závěry o nálezmu mužské DNA na spodním prádle poškozené na spekulativních a zjednodušujících úvahách. Jeho hodnocení důkazů a skutkové závěry proto podle krajského soudu neobstojí. V návaznosti na to krajský soud konstatoval, že původní senát okresního soudu není schopen řádně hodnotit důkazy a respektovat výhrady odvolacího soudu. Věc proto přikázal k projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu podle § 262 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

III. Argumentace stěžovatele

10. Stěžovatel vznáší námitky dvojího charakteru - jednak rozporuje to, jakým způsobem krajský soud hodnotil důkazy a jaké skutkové závěry z nich dovozoval, jednak rozporuje užití § 262 trestního řádu k odejmutí věci původnímu senátu a jejímu přikázání jinému senátu okresního soudu.

11. Jde-li o první skupinu námitek, stěžovatel tvrdí, že krajský soud dostatečně nevysvětlil, proč považuje závěry okresního soudu za nepřesvědčivé. Nesouhlasí s jeho závěrem o zjednodušujícím hodnocení důkazů okresním soudem ani závěrem o spekulativnosti jeho úvah. Naopak, okresní soud vycházel ze znaleckých posudků a výpovědí jejich zpracovatelů; podrobně se zabýval obsahem svědeckých výpovědí a jejich souvislostmi s dalšími provedenými důkazy; důkladně zvažoval možnou motivaci poškozené nevypovídat pravdivě. Krajský soud pouze nesouhlasí s odůvodněním a argumenty okresního soudu, přičemž tak činí způsobem, který představuje nepřipustné podsouvání názoru o "správném" hodnocení důkazů. Má proto za to, že okresní soud v jeho věci správně aplikoval zásadu *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obviněného).

12. Jde-li o druhou skupinu námitek, stěžovatel má za to, že krajský soud porušil jeho právo na zákonného soudce. K tomu předně uvádí, že okresní soud vždy postupoval v souladu s pokyny krajského soudu na doplnění dokazování nebo nové, podrobnější zhodnocení provedených důkazů. Krajský soud navzdory tomu prosazoval vlastní hodnocení důkazů, byť je nikdy sám neprovedl ani nedoplnil o důkazy nové. Krajský soud tím opakovaně překročil meze stanovené trestním řádem pro postup odvolacího soudu, což následně vyústilo až v odnětí věci původnímu senátu z důvodu údajného nerespektování závazného právního názoru. Stěžovatel konkrétně uvádí, že důvody pro užití postupu podle § 262 trestního řádu musí být zřetelné, zřejmé a bezpochybné s tím, že jejich existence musí být jednoznačně prokázána [náález ze dne 5. 3. 2013 sp. zn. II. ÚS 3564/12 (N 38/68 SbNU 391)]. Odvolací soud např. může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl další důkazy. Dostojí-li však rozhodnutí soudu prvního stupně těmito požadavkům, nemůže ho odvolací soud zrušit pouze z důvodu, aby prosadil své hodnocení takto provedených důkazů a z něho plynoucí závěry ohledně skutkových zjištění [náález ze dne 7. 9. 2009 sp. zn. I. ÚS 1922/09 (N 196/54 SbNU 411); náález ze dne 14. 4. 2011 sp. zn. I. ÚS 109/11 (N 72/61 SbNU 105)], zejména pokud je sám neprovedl [náález ze dne

21. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 794/16 (N 118/81 SbNU 833); náleze ze dne 30. 9. 2021 sp. zn. IV. ÚS 839/21 (N 167/108 SbNU 73); náleze ze dne 27. 7. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 110/20 (N 132/107 SbNU 77)].

IV. Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatele

13. Ústavní soud vyzval účastníka a vedlejšího účastníka řízení k vyjádření k ústavní stížnosti. Za účelem opatření podkladů pro rozhodnutí podle § 48 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vyzval k vyjádření i okresní soud a Okresní státní zastupitelství Praha-západ (dále jen "okresní státní zastupitelství").

14. Krajský soud uvedl, že na svých závěrech trvá. Odvolací soudy mohou do procesu hodnocení důkazů zasáhnout pouze v situaci, pokud by zjistily, že hodnocení důkazů je jednostranné, postrádá prvky formální logiky anebo vychází z ničím nepodložených důkazů. Nicméně okresní soud ani v jednom ze svých rozsudků nečinil logicky odůvodněná úplná skutková zjištění, nýbrž svým neobjektivním a jednostranným hodnocením provedených důkazů dal opakovaně a jasně najevo, že se věci nehodlá dále zabývat, a to s argumentací, která byla pro odvolací soud nepřijatelná, z pohledu právní úpravy neudržitelná a z pohledu řádného hodnocení důkazů zcela nedostatečná. Ústavní stížnost proto není důvodná.

15. Okresní soud sdělil, že s argumenty stěžovatele lze souhlasit. K rozhodnutí o projednání v jiném složení senátu nebyl dán důvod. Vždy respektoval výhrady a závazné pokyny odvolacího soudu, doplňoval dokazování dle jeho požadavků a odstraňoval nejasnosti v hodnocení důkazů. Nesoulad mezi soudy panuje jen v hodnocení provedených důkazů, přičemž okresní soud má za to, že své závěry řádně vysvětlil. Má proto za to, že ústavní stížnost je důvodná.

16. Krajské státní zastupitelství v Praze se k ústavní stížnosti nevyjádřilo.

17. Okresní státní zastupitelství uvedlo, že krajský soud jen využil možnost danou § 262 trestního řádu, a to až poté co byla věc opakovaně vrácena původnímu senátu soudu prvního stupně. Jde o postup výjimečný, avšak důvody k němu byly dány. Nelze akceptovat situaci, kdy rozhodnutí soudu prvního stupně závisí pouze na ničím nepodložených domněnkách, kdy dochází k opomíjení některých důkazů či k vytržení některých zjištění z celkového kontextu.

18. Ústavní soud zaslal obdržená vyjádření stěžovateli k případné replice. Ten této možnosti využil, přičemž na důvodnosti své ústavní stížnosti setrval. Kromě toho upozornil na zásady bezprostřednosti a ústnosti, když hlavní těžiště dokazování probíhalo v hlavním líčení před soudem nalézacím. Pokud by měl být aprobován postup odvolacího soudu, v konečném důsledku by mohlo dojít k vyprázdňení podstaty dokazování u nalézacího soudu v hlavním líčení, kdy soudy odvolací by takto nepřipustně mohly do hodnocení důkazů libovolně zasahovat, a těžiště trestního řízení by se přesunulo k soudu odvolacímu. Závěrem pak s odkazem na náleze ze dne 27. 3. 2017 sp. zn. II. ÚS 4266/16 (N 52/84 SbNU 603) připomněl zásadu *in dubio pro reo*.

V. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

19. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a *contrario*).

VI. Upuštění od ústního jednání

20. Ústavní soud dospěl k závěru, že by ústní jednání nepřispělo k dalšímu objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu). Nekonání ústního jednání odůvodňuje i skutečnost, že Ústavní soud

nepovažoval za potřebné provádět dokazování.

VII. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

21. Těžiště stěžovatelovy ústavní stížnosti spočívá v tvrzení, že krajský soud porušil jeho právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny, když na základě ústavně neakceptovatelných důvodů postupem podle § 262 trestního řádu odňal věc původnímu senátu a přikázal ji k projednání a rozhodnutí senátu v jiném složení. Ústavní soud se proto namítaným porušením práva na zákonného soudce zabýval podrobněji, přičemž dospěl k závěru, že jde o důvodnou námitku.

VII. 1. Právo na zákonného soudce - obecné principy

22. Právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny je jedním z významných aspektů práva na spravedlivý proces. Současně představuje jednou ze základních záruk nezávislého a nestranného rozhodování soudů v právním státě [srov. např. nálezy ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. III. ÚS 232/95 (N 15/5 SbNU 101); nálezy ze dne 24. 1. 2012 sp. zn. II. ÚS 2317/11 (N 19/64 SbNU 187); nálezy ze dne 1. 12. 2015 sp. zn. II. ÚS 2766/14 (N 202/79 SbNU 281)]. Jeho prvotním - byť ne jediným - účelem je vyloučit svévolnou manipulaci při přidělování věcí soudům a soudcům. Ústavní imperativ, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, proto nejen dotváří a upevňuje soudcovskou nezávislost, ale také představuje pro každého účastníka řízení stejně cennou záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolávány soudy a soudci podle předem daných procesních pravidel tak, aby byla zachována zásada pevného přidělování soudní agendy a aby byl vyloučen výběr soudů a soudců ad hoc (nálezy sp. zn. I. ÚS 794/16, bod 31).

23. Právo na zákonného soudce však není právem absolutním. Neplyne z něj požadavek na naprostou neměnnost soudu nebo soudce určeného podle předem stanovených pravidel, nýbrž "toliko" požadavek, aby k těmto změnám docházelo ústavně akceptovatelným způsobem, který neohroží principy nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců a potažmo nezasáhne ústavně nepřípustným způsobem do základních práv jednotlivců (nálezy sp. zn. I. ÚS 794/16, bod 34). Nelze totiž přehlédnout, že nestrannost a nezávislost soudů a soudců a různé aspekty práva jednotlivce na spravedlivý proces lze za určitých podmínek zaručit pouze tehdy, dojde-li ústavně konformním způsobem ke změně v obsazení soudu.

24. Jak předvídá čl. 38 odst. 1 věta druhá Listiny, toto základní právo je provedeno a konkretizováno na úrovni podústavního práva. Zákonodárce tak učinil v celé řadě zákonů, především v procesních předpisech a zákoně č. [6/2002 Sb.](#), o soudech a soudcích (zejm. jde-li o pravidla organizace a činnosti soudů, stanovení požadavků na rozvrh práce atp.). V kontextu nyní posuzované věci je relevantním procesním předpisem trestní řád, jenž zakotvuje řadu institutů provádějících a zajišťujících ústavně garantované právo na zákonného soudce (např. příslušnost soudů, vyloučení soudců z projednávání a rozhodování věci z důvodu jejich podjatosti, podmínky odnětí a přikázání věci jinému soudu nadřízeným soudem, podmínky přikázání věci k projednání a rozhodnutí senátem v jiném složení a další). Ač ústavní úprava předpokládá stanovení podrobnějších podmínek práva na zákonného soudce na úrovni podústavních předpisů, jeho povaha ústavně garantovaného základního práva se tím nevytrácí. Jak podústavní právní předpisy, tak jejich následná interpretace a aplikace orgány moci veřejné proto musejí respektovat limity vymezené ústavním pořádkem, zejm. čl. 38 odst. 1 Listiny.

25. Trestní řád upravuje mj. i možnost přikázání věci k projednání a rozhodnutí senátu prvostupňového soudu v jiném složení. Konkrétně, pokud odvolací soud rozsudek prvostupňového soudu zruší (§ 258 trestního řádu) a věc vrátí k novému projednání a rozhodnutí (§ 259 odst. 1 trestního řádu), může současně nařídit, aby byla tato věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu nebo jiným samosoudcem, event. jiným soudem (§ 262 trestního řádu). Ústavní soud se již

opakovaně vyjádřil, že rozhodnutí podle tohoto ustanovení je svou povahou odnětím a přikázáním věci, a proto pro tento postup musejí být splněny obdobně důležité důvody jako pro postup podle § 25 trestního řádu. Základním kritériem pro posouzení existence těchto závažných důvodů je zejména to, zda u dosavadního senátu lze zajistit dodržení základních zásad trestního řízení (§ 2 trestního řádu). Tyto důvody navíc musí být zřetelné a zřejmé a jejich existence musí být jednoznačně prokázána [náleze ze dne 5. 3. 2013 sp. zn. II. ÚS 3564/12 (N 38/68 SbNU 391); srov. také náleze ze dne 7. 12. 1995 sp. zn. III. ÚS 90/95 (N 82/4 SbNU 271)].

26. Platí přitom, že odvolací soud nemůže závazně hodnotit důkazy, které sám neprovede, a takové hodnocení důkazů vnucovat prvostupňovému soudu [náleze ze dne 22. 2. 2022 sp. zn. I. ÚS 1365/21 (N 24/110 SbNU 239), bod 70]. Jde o projev zásad ústnosti, přímosti (§ 2 odst. 11 trestního řádu) a bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 trestního řádu), které samy vyvěrají z ústavních principů a základních práv osob, jichž se trestní řízení dotýká. Vychází se z toho, že důkazy nejlépe zhodnotí ten, kdo měl nejbližší a nezprostředkovaný dojem z jejich provádění (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3121). Postřehy soudce ohledně chování a věrohodnosti svědka mohou hrát v posouzení případu klíčovou roli. Nerealizace uvedených zásad by navíc omezovala možnost stran naplňovat v trestním řízení své role. Odvolací soud tak nesmí, a to ať již ve prospěch obžaloby nebo obhajoby, sám nahrazovat hodnocení důkazů provedených pouze soudem prvního stupně, a tím prosazovat své vlastní hodnocení skrze závaznost názorů vyššího soudu [náleze ze dne 12. 5. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1327/19 (N 91/100 SbNU 102), body 26 a 27; náleze ze dne 5. 6. 2024 sp. zn. III. ÚS 1368/23, bod 28]. Soudní rozhodnutí, založené na skutkových závěrech vycházejících z hodnocení důkazů soudem neprovedených, by bylo rozporné i s právem obviněného na spravedlivý proces [náleze ze dne 13. 12. 2016 sp. zn. II. ÚS 1837/16 (N 243/83 SbNU 767), bod 41].

27. Jak Ústavní soud konstatoval v nálezu sp. zn. I. ÚS 794/16, bodě 56, tímto způsobem dosažené přehodnocení skutkových zjištění prvostupňového soudu nelze označit za závazný právní názor ve smyslu § 264 odst. 1 trestního řádu. V nálezu sp. zn. I. ÚS 761/24, bodě 17, k tomu Ústavní soud doplnil, že podobné změny skutkových závěrů není možno provádět ani implicitně v rámci vyvozování nových právních závěrů. Případné nerespektování takového "právního názoru" ze strany prvostupňového soudu pak nelze označit za dostatečný důvod pro přikázání věci k projednání a rozhodnutí jinému senátu podle § 262 trestního řádu. Pokud odvolací soud tyto ústavní kautely nerespektuje, dochází k porušení práva obžalovaného na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

28. Od toho je však třeba odlišovat situaci, kdy odvolací soud provede vlastní dokazování, provedené důkazy zhodnotí a se závazným právním názorem věc vrátí soudu nižšího stupně. Dokazování a vyvozování skutkových zjištění totiž není svěřeno pouze soudům prvního stupně. Má-li odvolací soud důvodné pochybnosti o určitých skutkových zjištěních nalézacího soudu, z ústavněprávního hlediska mu nic nebrání v tom, aby ve veřejném zasedání - při zachování všech ústavních garancí spravedlivého procesu - zopakoval důkazy provedené před prvostupňovým soudem nebo provedl důkazy další. Nadřízený soud může tímto postupem sám změnit skutkové závěry a na jejich podkladě - v kombinaci se skutkovými závěry prvostupňového soudu, k nimž dokazování neprovede a je jimi vázán podle § 263 odst. 7 trestního řádu - vydat rozhodnutí, které jim odpovídá. Pokud tak nemůže učinit sám (zejm. z důvodu § 295 odst. 5 trestního řádu, podle něhož odvolací soud nemůže uznat jednotlivce vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn), ústavní pořádek nebrání tomu, aby věc vrátil prvostupňovému soudu se závazným právním názorem, jak má být ve věci rozhodnuto. Prvostupňový soud je v takovém případě povinen vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl ustálen odvolacím soudem, ovšem za předpokladu, že skutková zjištění zůstanou v hlavním líčení nezměněna. Prvostupňový soud totiž může doplnit dokazování, vyžádá-li si to procesní vývoj (náleze ze dne 5. 6. 2024 sp. zn. III. ÚS 1368/23, bod 41).

VII. 2. Právo na zákonného soudce - aplikace obecných principů na posuzovanou věc

29. Ústavní soud úvodem připomíná, že krajský soud napadeným rozhodnutím v neveřejném zasedání zrušil rozsudek okresního soudu, věc mu vrátil k dalšímu řízení a přikázal ji k projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu.

30. Ze spisového materiálu konkrétně vyplynulo, že krajský soud rozhodoval ve věci celkem třikrát. V prvním kole řízení sice nařídil veřejné zasedání, avšak neprovedl žádné dokazování. Ve druhém a třetím (posuzovaném) kole řízení veřejné zasedání nenařídil a rozhodl v neveřejném zasedání, pročež důkazy neprováděl. Jinými slovy, navzdory tomu, že krajský soud rozhodoval ve věci třikrát a třikrát věc vrátil okresnímu soudu, ani jednou nevedl dokazování, důkazy provedené okresním soudem nezopakoval a ani je nedoplňoval o důkazy nové.

31. Podstaté je také vymezení toho, v čem se lišily názory soudů, resp. jaká pochybení krajský soud vytýkal okresnímu soudu. V prvním kole řízení krajský soud kritizoval prvostupňový soud, že se precizně nezabýval způsobem zajištění prádla poškozené, na němž byla nalezena mužská DNA, nezabýval se tím, z jakého zdroje tato DNA pochází, ani tím, že zajištěný genetický materiál je shodný i s profilem dalšího muže; okresnímu soudu proto uložil povinnost doplnit dokazování a řádně objasnit shora uvedené skutečnosti. Okresní soud v reakci na to významně doplnil dokazování a provedl řadu důkazů, načež dospěl k závěru, že na jejich základě nelze spolehlivě prokázat, že vůbec došlo k namítanému skutku. V druhém kole řízení krajský soud konstatoval, že "okresní soud (...) dodržel všechna procesní ustanovení, včetně těch, která zabezpečují práva obžalovaného na obhajobu a potřebné objasnění věci, a doplnil dokazování ve shora naznačeném směru. (...) Lze sice konstatovat, že ve vztahu k projednávanému skutku tentokrát již provedl dostatek důkazů, nicméně ani tentokrát nepostupoval při jejich hodnocení důsledně". Následně se krajský soud věnoval tomu, jaké závěry lze dovodit z výpovědi poškozené, znaleckých posudků a vyjádření znalců. Úvahy prvostupňového soudu o možnosti přenosu DNA stěžovatele na oblečení poškozené jiným způsobem než v důsledku tvrzené trestné činnosti, a to zejm. s ohledem na to, že žili ve společné domácnosti, označil za nepřijatelné spekulace. Okresnímu soudu proto uložil, aby provedené důkazy znovu zhodnotil, vyjádřil se k motivaci poškozené obvinít stěžovatele z trestného činu (zejména když podle krajského soudu "z provedeného dokazování vyplývá její nadstandardní vztah k obžalovanému", tj. stěžovateli), vyjádřil se ke specifické věrohodnosti poškozené a stěžovatele a k odvolacím námitkám. Ve třetím kole řízení okresní soud podle pokynů znovu hodnotil provedené důkazy, vyjádřil se k motivaci poškozené nemluvit pravdu, k jejímu vztahu k stěžovateli i k důkazům podporujícím nebo vyvracejícím výpověď každého z nich. Rovněž se zabýval tím, jaké množství mužské DNA bylo zajištěno na oblečení poškozené, z jakých zdrojů mohlo pocházet, kde a za jakých okolností bylo nalezeno a jakým způsobem se tam mohlo dostat. Na základě těchto důkazů stěžovatele zprostil. Krajský soud však ve svém třetím, napadeném rozhodnutí dospěl k závěru, že "ani tentokrát nelze považovat závěry prvního soudu za věrohodné, důvodné, logické a věcně správné. (...) Argumentovali první soud tím, že uvěřil výpovědi obžalovaného, která je dle jeho přesvědčení do jisté míry potvrzována matkou poškozené, pak nelze než takový závěr hodnotit jako krajně nepřesvědčivý a zjevně účelový, zvláště když evidentně, a to opakovaně, pomíjí pochyby a svědkyni výslovně konstatována divná tušení (...)". Dále se pak zabýval obsahem a významem výpovědi poškozené a dalších svědků, nálezem mužské DNA na oblečení poškozené i hodnocením motivace poškozené nevypovídat pravdivě. Právě s ohledem na tato hodnocení a závěry pak krajský soud dospěl k závěru, že okresní soud nerespektuje jeho právní názor a není s to věc řádně posoudit a rozhodnout, pročež věc odňal původnímu senátu a přikázal senátu v jiném složení.

32. Z výše uvedeného shrnutí plyne, že výhrady krajského soudu směřovaly k nedostatečnému zjištění skutkového stavu pouze v prvním zrušujícím rozhodnutí. V reakci na toto rozhodnutí však okresní soud doplnil dokazování o řadu důkazů. Na základě nově ustáleného skutkového stavu pak výrazně doplnil a přehodnotil své původní skutkové a potažmo i právní závěry. Výhrady krajského soudu v druhém a třetím rozhodnutí se pak týkaly výlučně toho, jakým způsobem okresní soud

hodnotil provedené důkazy, resp. jaké skutkové závěry z nich dovozoval. To následně krajský soud v obou případech označil za svůj právní názor, jímž byl prvostupňový soud vázán.

33. Za této procesní situace se proto Ústavní soud musel zabývat tím, zda tento právní názor krajského soudu, jehož tvrzené nerespektování následně vedlo k odnětí věci původnímu senátu okresního soudu a jejímu přikázání senátu v jiném složení podle § 262 trestního řádu, respektoval shora vymezené ústavní limity. Dospěl k závěru, že nikoli.

34. Jak již bylo zdůrazněno výše, odvolací soud nemůže závazně hodnotit důkazy, které sám neprovede, a toto hodnocení důkazů následně vnucovat prvostupňovému soudu ve formě závazného právního názoru (nález sp. zn. I. ÚS 1365/21, bod 70; nález sp. zn. I. ÚS 794/16, bod 56); nemůže tak činit ani implicitně prostřednictvím vyvozování nových právních závěrů, které jsou založeny na odlišném skutkovém základě (nález sp. zn. I. ÚS 761/24. bod 17). To úzce souvisí se zásadami ústnosti, přímosti a bezprostřednosti, které jsou provedením nebo reflexí rozličných ústavních principů a aspektů práva na spravedlivý proces podle hlavy páté Listiny. Důkazy totiž zpravidla dokáže nejdříve a nejpřesněji hodnotit ten soud, který měl přímý a nezprostředkovaný dojem z jejich provádění. Pouze bezprostřední dojem z provedeného řízení umožňuje, aby se soud osobně seznámil s důkazy, porozuměl stanoviskům stran a odstranil případné rozpory nebo nejasnosti. Pouze tehdy si může každý člen senátu utvořit bezprostřední a správný názor na skutečnosti, které jsou rozhodné pro posouzení (ne)viny obžalovaného, a tím i celkový bezprostřední obraz o projednávané věci (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář, s. 53). To se obzvláště silně projevuje v trestních řízeních týkajících se těch trestných činů, jejichž prokázání je do značné míry závislé na hodnocení svědeckých výpovědí, neboť jiné důkazy nejsou k dispozici nebo jsou k dispozici pouze ve velmi omezeném rozsahu. Jedním z typických případů jsou právě trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (část druhá, hlava třetí trestního zákoníku) nebo některé trestné činy proti rodině a dětem (část druhá, hlava čtvrtá trestního zákoníku).

35. Právě takového ústavně neakceptovatelného postupu se však dopustil krajský soud. Přehodnocoval důkazy, které nikdy - ani v jednom ze třech odvolacích řízení - sám neprovedl ani nedoplnil o důkazy nové, a tato hodnocení důkazů následně podsouval okresnímu soudu ve formě závazných právních závěrů; údajné nerespektování těchto závazných právních závěrů pak vedlo k odnětí věci původnímu senátu podle § 262 trestního řádu. Postup krajského soudu je o to víc problematický, že přehodnocoval především výpovědi stěžovatele, nezletilé poškozené a její matky (partnerky stěžovatele) o tvrzeném pohlavním zneužívání poškozené v domácím prostředí. Tyto výpovědi byly v mnohých ohledech protichůdné. Závěr o (ne)vině stěžovatele se přitom do značné míry odvíjel od jejich hodnocení, resp. od posouzení toho, která z výpovědí působila věrohodněji, neboť ve věci nebylo dostupných mnoho jiných důkazů, přinejmenším ne důkazů se srovnatelnou vypovídací hodnotou.

36. Ústavní soud proto shrnuje, že krajský soud pochybil již v tom, když přehodnocoval důkazy (zejména výpovědi stěžovatele a poškozené, avšak i mnohé další svědecké výpovědi) provedené okresním soudem, aniž by je sám provedl, a výsledek tohoto ústavně problematického hodnocení důkazů následně označil za svůj závazný právní názor. Na to pak krajský soud navázal dalším ústavně problematickým postupem, a to odnětím věci původnímu senátu okresního soudu a jejím přikázáním k projednání a rozhodnutí senátu v jiném složení podle § 262 trestního řádu. Tím porušil stěžovatelovo právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny, jež je jednou z esenciálních garancí nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců (čl. 81 a čl. 82 odst. 1 Ústavy) a významnou složkou práva na spravedlivý proces (hlava pátá Listiny).

37. Z uvedených důvodů Ústavní soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí krajského soudu je nutno zrušit pro rozpor s čl. 38 odst. 1 Listiny.

VII. 3. Posouzení dalších námitek stěžovatele

38. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti brojil proti napadenému rozhodnutí krajského soudu i z důvodu jeho údajného rozporu se zásadou in dubio pro reo (ve prospěch obviněného), vyvěrající z principu presumpce nevinoty podle čl. 40 odst. 2 Listiny. Stěžovatel se kloní ke skutkovým a potažmo právním závěrům, k nimž dospěl okresní soud. Naopak závěry krajského soudu považuje za vadné a arbitrární.

39. Těmito námitkami se Ústavní soud nemůže v této fázi trestního řízení vůbec zabývat. Trestní řízení bude po zrušení napadeného usnesení krajského soudu nadále pokračovat a trestní soudy se budou opětovně zabývat otázkou, zda lze na základě zajištěných důkazů konstatovat s jistotou nade vší rozumnou pochybnost, že stěžovatel se dopustil trestných činů, které jsou mu v obžalobě kladeny za vinu. Stěžovatel se bude moci bránit proti odsuzujícímu rozsudku, bude-li vydán, prostřednictvím řádných nebo mimořádných opravných prostředků a event. ústavní stížnosti [podle stanoviska pléna ze dne 4. 3. 2014 sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 (ST 38/72 SbNU 599; 40/2014 Sb.) lze v trestních věcech podat ústavní stížnost zásadně až po vyčerpání dovolání]. Jakékoliv úvahy Ústavního soudu o tom, zda krajský soud porušil nebo neporušil zásadu in dubio pro reo, by byly v této chvíli předčasné a zasahovaly by do Ústavou vymezené pravomoci trestních soudů rozhodnout o vině a trestu stěžovatele.

40. Ústavní soud ze shora uvedených důvodů ústavní stížnosti vyhověl (§ 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) a napadené usnesení krajského soudu mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)